

ESCOLA MASSANA. CENTRE D'ART I DISSENY.

Codi: 200779
Crèdits: 6
Caràcter: FORMACIÓ OPTATIVA
Matèria: TEORIA I CRÍTICA
Curs: QUART
Semestre: SEGON
Equip docent: Antonio Ontañón
Hores de dedicació: 150h
Hores lectives: 54h
Hores autònomes: 96h

DESCRIPCIÓ DE LA MATÈRIA

Aquesta matèria és de caràcter optatiu i de metodologia teòrico-pràctica. S'entén la pràctica, llavors, com una dimensió articulada amb les de teoria, praxi i poiesis, en relació amb les situacions, processos i contextos que s'aborden i en els quals aquesta articulació es dona. Sobre la base d'això, l'objectiu general de la matèria és proposar diferents camps en els quals el pensament i el discurs crític es confronten i s'articulen amb les pràctiques de les arts i els dissenys contemporanis

En les sis assignatures que componen la matèria s'abordaran els fonaments i pràctiques de la crítica de l'art i del disseny en la seva dimensió d'obertura dels significats i implicacions de l'objecte cultural; s'introduirà als/les alumnes en les eines i metodologies de les pedagogies dels segles XX-XXI i la seva interacció amb les arts i els dissenys; s'abordaran principis i perspectives tant ètiques i ecosocials en i a través de l'àmbit de la creació; es facilitaran eines per a l'anàlisi i projecció de tendències.

CRÍTICA D'ART
CRÍTICA DEL DISSENY
DIDÀCTICA I PEDAGOGIA
ECOSOCIOLOGIA
ÉTICA I CREACIÓ
INVESTIGACIÓ DE TENDÈNCIES

CRÍTICA D'ART.

Aquesta assignatura planteja diferents mirades sobre la crítica d'art: la seva importància històrica en relació amb l'art d'avantguarda i la situació actual. Però a més dona als estudiants eines conceptuals i metodològiques que els permet produir continguts crítics en els diferents àmbits de l'art contemporani.

OBJECTIUS

Facilitar recursos conceptuals d'anàlisi, d'interpretació i de producció dels fenòmens artístics. L'objectiu és donar una visió global i plural als estudiants de l'entorn professional del crític d'art. També es pretén desenvolupar en l'alumne una capacitat crítica sensible cap els múltiples nivells del debat actual sobre l'art.

És una assignatura que també pretén incentivar la producció de continguts crítics per a la revista In Media Res Magazine. <https://inmediaresmagazine.wordpress.com/> Aquesta revista de pensament crític incorpora també continguts d'interès sobre la vida de l'Escola Massana i també es fa una edició en paper amb una selecció dels articles més destacats de l'edició digital. D'altra banda també és un objectiu important la relació amb els estudiants i professors del Grau de Periodisme de la UAB que aporten una visió diferent dels mateixos temes i fan possible un diàleg molt enriquidor.

COMPETÈNCIES

E03. Llegir, escriure i parlar de forma posicionada i crítica en i des dels entorns de treball de les arts i els dissenys, i emprar aquests recursos com un factor de construcció personal.

E06. Assenyalar i descriure vincles entre teoria i experiència en el treball propi a partir de l'acotació de problemes i evidències en el context sociocultural i de la proposta d'hipòtesi.

E09. Aplicar tant el vocabulari específic com els llenguatges expressius i comunicatius implicats en la recerca pròpia.

E14. Identificar i aplicar els elements bàsics d'un procés d'exploració i anàlisi en un camp concret de les arts i el disseny.

COMPETÈNCIES TRANSVERSALS

T01. Escoltar activament valorant les aportacions alienes per a la construcció dels propis posicionaments.

T03. Gestionar eficientment el temps i els recursos.

T04. Exercir el posicionament personal i les capacitats crítiques i autocrítiques en processos de transformació del context.

T05. Comunicar i expressar-se eficaçment, tenint en compte el destinatari i el mitjà.

T06. Treballar de forma col·laborativa, multidisciplinària i transdisciplinària.

RESULTATS D'APRENTATGE

ESCOLA MASSANA. CENTRE D'ART I DISSENY.

- RA1 (E03.25). Demostrar autonomia en l'argumentació i en l'estructura textual-oral del discurs propi.
- RA2 (E03.26). Demostrar autonomia i iniciativa en els processos d'intervenció en un debat.
- RA3 (E06.14). Plantejar i desenvolupar discursos i pràctiques crítiques i problematitzadores a partir de l'acostament i interacció amb objectes i praxis de les arts i els dissenys contemporanis.
- RA4 (E06.17). Emprar els fonaments teòrics i pràctics de l'exercici de la crítica i la seva relació dialèctica permanent amb la producció contemporània de les arts i els dissenys.
- RA5 (E09.8). Emprar amb sentit crític conceptes específics de l'àmbit pràctic i teòric de les arts i els dissenys.
- RA6 (E09.9). Emprar conceptes procedents de camps de saber diversos (filosofia, ciències socials, ciència i tecnologia, pedagogia, etc.) de forma posicionada i segons les necessitats del treball propi.
- RA7 (E14.28). Emprar eines i recursos d'exploració i anàlisi documental per a l'exercici de la crítica de l'art i del disseny.

RESULTATS D'APRENENTATGE TRANSVERSALS

- T01.1. Construir posicionament i criteri propis tant a partir del seu treball com a partir del diàleg amb altres propostes o agents.
- T01.2. Reconèixer les qualitats del treball dels altres com a font d'aprenentatge.
- T03.1. Organitzar i gestionar de forma autònoma els temps en els processos d'aprenentatge i en el seu itinerari formatiu en el grau.
- T03.2. Gestionar de forma eficient els recursos que estan implicats en els processos d'aprenentatge, tant els que li han estat facilitats com els que de forma autònoma adquireix.
- T04.1. Revisar el seu procés de treball a partir de criteris tant pedagògics com d'originalitat.
- T05.1. Organitzar les idees i transmetre-les amb eficiència i creativitat.
- T05.2. Triar el mitjà adequat a cada situació comunicativa.
- T06.1. Distribuir els rols en un entorn col·lectiu de treball derivat d'un projecte segons habilitats i disciplines implicades.
- T06.2. Treballar de forma horitzontal i creuada en entorns col·laboratius com a font de desenvolupament personal i grupal.

CONTINGUTS

Història de la crítica d'art. Orígens i evolució. Anàlisi de les obres en quan a espai, temps i tendència. Teories de l'art. Teories de la crítica d'art. Els diferents gèneres del periodisme cultural: entrevista, crònica, reportatge, ressenya, assaig, crítica. L'escriptura periodística. L'ètica periodística. Teories de la modernitat. L'obra: Anàlisi formal, llenguatge formal i estil. Recursos expressius i tècniques emprades. L'obra i el seu significat: simbolismes, iconologia, iconografia... L'obra i el seu context: Els moviments artístics i les tendències. Les institucions artístiques. La Gestió cultural. La difusió i la publicitat. Relacions complexes: l'artista i el seu crític. Exemples famosos. Art i tècniques literàries.

METODOLOGIA

La metodologia de l'assignatura s'estructurarà en dos tipus de treball: per una banda, amb un seguit de sessions explicatives sobre els principis històrics i teòrics de la pràctica de la crítica de l'art, des dels seus orígens al segle XVIII fins a la seva naturalesa actual en la cultura contemporània; per l'altra banda, es farà un exercici professionalitzador, amb l'adquisició per part dels alumnes del rol de crític d'art. Es treballaran tècniques d'escriptura, el funcionament d'una publicació i la preparació de textos reals que de manera periòdica es faran públics en In Media Res Magazine.

ACTIVITATS FORMATIVES

Hores de dedicació: 150h
Hores activitats dirigides: 22,5h (15%)
Hores activitats supervisades: 22,5h (15%)
Hores aprenentatge autònom: 96h (64%)
Hores activitats d'avaluació: 9h (6%)

Activitat dirigida:

Presentació i discussió de continguts teòrics, referències i casos d'estudi i/o visites i/o presentacions d'experts.
Metodologia d'aprenentatge: Valoració i discussió crítica col·lectiva i/o exposició de continguts pràctics i debat.
Descripció: El professor presenta els principals elements teòrics e històrics que es faran servir com a context de l'assignatura. D'altra banda amb l'ajut de professors del grau de periodisme de la UAB es donen les claus dels principals gèneres de la crítica cultural.
Resultats d'aprenentatge:

Activitat supervisada:

Seguiment supervisat pel professor. Discussió y posada en comú de continguts. Realització d'exercicis a l'aula o taller.
Metodologia d'aprenentatge: Assessorament sobre els processos de formalització del treball propi de l'alumne. Seguiment i tutorització dels processos metodològics i dels resultats parcials del treball propi de l'alumne. Presentació pública i discussió crítica col·lectiva.

ESCOLA MASSANA. CENTRE D'ART I DISSENY.

Descripció: L'assignatura es transforma cada sessió en un veritable comitè de redacció en el que els escrits dels estudiants es valoren, s'analitzen i es corregeixen abans de la seva publicació. També es planifiquen els temes que es important desenvolupar a partir de les aportacions i recerques dels estudiants.

Resultats d'aprenentatge:

Activitat autònoma:

Recerca de documentació: fonts primàries, bibliografia, casos d'estudi i referents. Lectura de textos. Treball pràctic autònom.

Metodologia d'aprenentatge: Tractament de la informació, i/o lectura comprensiva de textos, i/o lectura comprensiva d'elements formals y matèrics.

Descripció: És una activitat de producció de continguts periodístics. Entrevistes, redacció de cròniques, etc. D'altra banda també hi ha una feina de lectura crítica sobre els textos presentats pel professor per debatre a la classe.

Resultats d'aprenentatge:

Activitat d'avaluació

Presentacions dels exercicis dels resultats parcials i/o finals.

Metodologia d'aprenentatge: Comentari i revisió, individual o en grup, d'exercicis y resultats parcials o finals.

Descripció: Comentaris crítics a partir de les aportacions dels estudiants.

Resultats d'aprenentatge:

SISTEMA D'AVUACIÓ

L'element central de l'avaluació és la demostració que els estudiants han estat capaços de desenvolupar el seu sentit crític d'una manera racional i argumentada en el camp de les arts i el disseny.

SISTEMA D'AVUACIÓ COMÚ A LA MATÈRIA

Avaluació continua a través del seguiment del procés d'aprenentatge. (35%)

Avaluació continua de l'exposició i/o realització d'exercicis i treballs. (35%)

Avaluació puntual a través de seminaris, debats, visites i/o altres activitats col·lectives. (30%)

ACTIVITATS D'AVUACIÓ I CRITERIS D'AVUACIÓ PARCIALS

L'elaboració i publicació dels diferents articles d'escriptura crítica i la participació a les diferents activitats de la classe són les dues formes fonamentals d'avaluació.

1.-Avaluació continua a partir del seguiment del treball a l'aula: 40% Direcció de la revista. A convenir a la classe segons el número de la revista. 2.-Avaluació continua de la realització de les ressenyes crítiques (4 en total): 40% Un article d'opinió Un o dos reportatges Una o dues entrevistes 3. Avaluació puntual amb seminaris i debats: 20%

RECUPERACIÓ

1. La nota mínima mitjana de curs ha d'estar entre 4 i 4,99.

2. L'alumne/a ha d'haver estat prèviament avaluat en un conjunt d'activitats el pes de les quals equivalgui a un mínim de dues terceres parts de la qualificació total de l'assignatura.

3. L'assistència ha d'haver estat igual o superior al 70% de les hores lectives presencials.

BIBLIOGRAFIA

Bouillon, Jean- Paul. La critique d'art en France, 1850-1900, Saint-Etienne, 1989

Bourdieu, Pierre. "L'Institutionnalisation de l'anomie", Les Cahiers du Musée national d'artmoderne, 1987

Bourdieu, Pierre. The field of cultural production: essays on art and literature, Cambridge, 1993

Bourdieu, Pierre. Las reglas del arte. Génesis y estructura del campo literario, Barcelona, Anagrama, 2002

Bozal, Valeriano, ed. Historia de las ideas estéticas y de las teorías artísticas contemporáneas, Madrid, La balsa de la Medusa, 1996

Cameron, Dan, "Critical Reflections", Artforum, març 1990

Crow, Thomas. Pintura y sociedad en el París del siglo XVIII, Madrid, Nerea, 1989

Dresdner, Albert. La gènesis de la critique d'art dans le contexte historique de la vie culturelle européenne (trad.francesa), Paris, École nationale supérieure des beauxarts

ESCOLA MASSANA. CENTRE D'ART I DISSENY.

: Centre allemand d'histoire de l'art, 2005
Danto, Arthur. ¿Qué es una obra maestra?, Barcelona, Crítica, 2002.
Elkins, James, editor. The State of Art Criticism, New York, Routledge, 2008
Everett, Sally. Art Theory and Criticism. An Anthology of Formalist, Avant-Garde, Contextualist and Post-Modernist Thought, Autoedició, 1991
Guasch, Anna. El arte del siglo XX en sus exposiciones: 1945-1995, Barcelona, Ediciones del Serbal, 1997
Guasch, Anna dir. La crítica de arte. Historia, teoría y praxis, Barcelona, 2003
Gamboni, Dario. "Critics on criticism: a critical approach", Malcolm Gee ed., Art criticism since 1900, Manchester, 1993
Greenberg, Clement, Arte y cultura: ensayos críticos, Barcelona, Paidós, 2002 (1961)
Guilbaut, Serge. De cómo Nueva York robó la idea de arte moderno, Madrid, Mondadori, 1990
Heinich, Nathalie. La sociología del arte, Buenos Aires, Nueva Visión, 2003
Holt, Elisabeth Gilmore. The art of all nations 1850-73. The emerging role of exhibitions and art critics, Princeton, 1981
Lethbridge, Robert. Artistic relations. Literature and the visual arts in nineteenth century France. New Haven, 1994
Lorente, Jesús-Pedro. Los museos de arte contemporáneo. Noción y desarrollo histórico, Gijón, 2008
Lorente, Jesús-Pedro. Historia de la crítica del arte. Textos escogidos y comentados, Zaragoza, Universidad de Zaragoza, 2005
Montaner, Josep M. Crítica y Arquitectura, Barcelona, Gustavo Gili, 1999
Orwicz, Michael. Art criticism and its institutions in nineteenth century France, Manchester, 1994
Picazo, Glòria et al. Impasse. Art, poder i societat a l'Estat Espanyol, Lleida, Ajuntament de Lleida, 1997
Valverde, Isabel. "Baudelaire y Manet", Boletín de la fundación Camón Aznar 31-32 (1988)
Valverde, Isabel. "El efecto Zola en la pintura moderna", El naturalismo y la vida moderna, Javier Arnaldo editor, Madrid, 2006
Venturi, Lionello. Historia de la crítica de arte, Barcelona, 1982
Situaciones. Revista de Historia y crítica de las artes de l'Escola d'Història de l'art de Barcelona. Issn 2013-6781 / Dep. legal B-03065 Barcelona 2009 – 2012
www.situaciones.info Oberta i en línia.
<http://www.a-desk.org/>
<http://www.roulotte magazine.com/>

PROGRAMACIÓ

L'assignatura es desplega setmanalment durant 18 setmanes, és a dir, sessió per setmana seguint la següent distribució:

Setmana 1

Activitat: Introducció a l'assignatura. El «camp» de l'art i el rol de la crítica d'art I Consell de redacció.

Setmana 2

Activitat: Sessió de treball amb professorat de Periodisme cultural - UAB I Consell de redacció.

Setmana 3

Activitat: Crítica, història de l'art i estètica. Vasos comunicants I Consell de redacció.

Setmana 4

Activitat: La història de la crítica d'art i del disseny(I) I Consell de redacció: publicació

Setmana 5

Activitat: La història de la crítica d'art i disseny (II) I Consell de redacció.

Setmana 6

Activitat: Crític versus curator al sistema de l'art i del disseny. Presentació i anàlisi de publicacions concretes: La revista Roulotte Revista A desk Consell de redacció.

ESCOLA MASSANA. CENTRE D'ART I DISSENY.

Setmana 7

Activitat: Cas d'estudi: Exposició al Macba. I Consell de redacció.

Setmana 8

Activitat: Cas d'estudi: Exposició al Macba (II) I Consell de redacció: publicació

Setmana 9

Activitat: Cas d'estudi: Exposició museu del Disseny (I) Consell de redacció

Setmana 10

Activitat: Cas d'estudi: Exposició museu del Disseny (II) Consell de redacció

Setmana 11

Activitat: Cas d'estudi: Exposició a la Virreina Consell de redacció

Setmana 12

Activitat: Cas d'estudi: Exposició al CCCB Consell de redacció:
Publicació

Setmana 13

Activitat: Preparació i producció de l'edició en paper.(I) Estratègies. Consell de redacció

Setmana 14

Activitat: Preparació i producció de l'edició en paper. (II) Consell de redacció

Setmana 15

Activitat: Preparació i producció de l'edició en paper. (III) Consell de redacció

Setmana 16

Activitat: Presentació pública de la revista impresa. Debat sobre els resultats.

Setmana 17

Activitat: Comentari de notes. Recuperació.

Setmana 18

Activitat: Setmana de tancament

ESCOLA MASSANA. CENTRE D'ART I DISSENY.

ADDENDA COVID-19

En previsió que el curs 2020-2021 sorgeixi alguna incidència arran d'un possible rebrot del COVID-19 i que, per tant, l'autoritat sanitària restringeixi la presencialitat en la docència, el desplegament d'aquesta assignatura té previst altres mecanismes i canals de docència per acomplir en la seva totalitat les competències que es detallen en aquesta Guia Docent, així com els resultats d'aprenentatge que siguin factibles en aquesta excepcional situació.

En concret, s'han establert alternatives per a les següents condicions:

–Alteració de la presència en espais concrets segons criteris acordats: ratio baixa (15-18 persones per espai) o distàncies socials de precaució sanitària.

–Aplicació d'elements d'aprenentatge en remot en casos que hi pugui haver confinament selectiu o parcial.

–En el pitjor cas, que seria el confinament total en alguna franja temporal, hi ha prevista la continuïtat de la docència en línia.

Per tal d'assolir aquestes competències i resultats d'aprenentatge, és necessari que l'alumne/a disposi d'una connexió a Internet estable i un ordinador per connectar-se. En cas que l'alumne/a presenti dificultats en aquest sentit, ho haurà de comunicar per tal de considerar el cas i trobar una solució.